

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی

معاونت امور اقتصادی

متن نهایی پیش نویس غیر قابل استناد

لایحه حمایت از سرمایه گذاران خرد

دفتر مطالعات توسعه بخش خصوصی، رقابت پذیری و بهره‌وری

تیر ماه ۱۳۹۷

بسمه تعالی

«متن پیش نویس غیر قابل استناد لایحه حمایت از سرمایه گذاران خرد»

مقدمه توجیهی

شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد بانک جهانی، وضعیت نظام های حقوقی حاکمیت شرکتی کشورهای مختلف را با تأکید بر حمایت از سرمایه گذاران خرد اندازه گیری می کند. کیفیت قوانین و مقررات حاکم بر شرکت برای اطمینان از عملکرد مؤثر بازارها و ثروت آفرینی فعالیت های اقتصادی امری اساسی به شمار می رود. شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد پروژه سهولت انجام کسب و کار، قوانین و مقررات ناظر بر معاملات اشخاص وابسته و دسترسی سرمایه گذاران به جبران خسارت قضایی را به عنوان شاخصی برای سنجش وضعیت استانداردهای حاکمیت شرکتی در اقتصاد و همچنین سهولت دسترسی به منابع مالی در بازارهای سرمایه، را تجزیه و تحلیل می کند. هر چه حمایت از سهام داران خرد در مقابل معاملات اشخاص وابسته که به شرکت زیان می رسانند بیشتر باشد، سطح سرمایه گذاری در بازارهای سرمایه بیشتر خواهد بود.

از این رو وجود مقررات کافی در زمینه حمایت از حقوق سرمایه گذاران خرد و تأمین خواسته آنان یعنی شفافیت و مسئولیت پذیری از جانب مدیران شرکتها، عمق بخشی و افزایش نقش بازار سرمایه در تأمین مالی کشور را در پی خواهد داشت.

بنابراین اهدافی همچون بهبود شاخص های اقتصادی، اصلاح و تقویت نظام مالی کشور، گسترش و تعمیق تأمین مالی کشور و افزایش سهم بازار سرمایه از طریق توجه به بهبود حقوق صاحبان سهام محقق خواهد گردید. از منظر سرمایه گذاری خارجی نیز رویکرد حقوقی به راهبری گروهی بنگاه، تفاوت در قوانین مرتبط با امر راهبری گروهی بنگاه و استقرار نظام قانونی مناسب را می توان از عوامل توضیح دهنده این مسئله دانست که چرا شرکتها در یک کشور در زمینه جذب سرمایه از شرکت های کشورهای دیگر موفق ترند. با توجه به اینکه سرمایه گذاران بیشتر در شرکت های کشورهای سرمایه گذاری می کنند که حقوق مالکیتی آنها در آن کشورها بیشتر مورد حمایت قانونی قرار گرفته باشد، مسئله حمایت از سرمایه گذاران خرد در کشورهای مختلف به عنوان مسئله ای اساسی مورد توجه قرار گرفته است. ارزیابی حمایت از سرمایه گذاران خرد در محاسبه شاخص های معتبر جهانی نیز برای نشان دادن جایگاه کشورها و رتبه بندی آنها از این منظر می باشد. این ارزیابی از یک سو برای سرمایه گذاران به عنوان راهنما و معیاری برای سرمایه گذاری محسوب می شود و از سوی دیگر مدیران و سیاست گذاران کشورها را به تلاش برای بهبود شرایط سرمایه گذاران داخلی و خارجی ترغیب می کند.

در حال حاضر اتخاذ راهکارهایی برای حمایت مؤثر از سرمایه گذاران خرد به منظور ایجاد اعتماد بیشتر برای سرمایه گذاران ضروری به نظر می رسد. در این راستا پیش نویس «لایحه حمایت از سرمایه گذاران خرد» توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با کسب نظر و هماهنگی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، اداره کل ثبت شرکت های سهامی، سازمان بورس و اوراق بهادار، کانون وکلای مرکز و اتحادیه کانون وکلای دادگستری تهیه و تنظیم و برای طی تشریفات قانونی تقدیم می گردد.

جدول اصلاحات پیشنهادی

پیش نویس متن توافق شده	مواد لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷
<p>ماده ذیل به عنوان ماده ۴۲ مکرر در لایحه قانونی اضافه شود:</p> <p>« متقاضی خرید سهام از یک شرکت سهامی که در مجموع، میزان سهام وی به ۵۰٪ یا بیشتر برسد، باید همزمان با این تقاضا، پیشنهاد خرید سایر سهام باقی مانده را نیز به سرمایه گذاران ارائه کند. تملک ۵۰٪ یا بیشتر سهام تنها در صورتی امکان پذیر است که یا سایر سرمایه گذاران پیشنهاد خرید ثانویه را رد کرده و یا متقاضی با پرداخت قیمت توافقی (حداقل به میزان قیمتی که پیشنهاد شده)، سهام مزبور را نیز تملک نماید.</p> <p>تبصره: عدم قبول پیشنهاد متقاضی از سوی سایر سرمایه گذاران باقی مانده شرکت ظرف مدت ۱۵ روز، در حکم رد پیشنهاد خریدار است.»</p>	<p>ماده ۴۲ - هر شرکت سهامی می تواند به موجب اساسنامه و همچنین تا موقعی که شرکت منحل نشده است طبق تصویب مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام ممتاز ترتیب دهد. امتیازات این گونه سهام و نحوه استفاده از آن باید به طور وضوح تعیین گردد. هرگونه تغییر در امتیازات وابسته به سهام ممتاز باید به تصویب مجمع عمومی فوق العاده شرکت با جلب موافقت دارندگان نصف به علاوه یک این گونه سهام انجام گیرد.</p>
<p>عدم تفکیک میان مجمع عمومی عادی و مجمع عمومی فوق العاده شرکت و در نتیجه حذف ماده ۸۳ لایحه قانونی؛ این موضوع مستلزم بازنویسی و اصلاح بسیاری از مواد این لایحه است. شایان ذکر است که بنا بر استانداردهای بین المللی، به ویژه معیارهای مد نظر بانک جهانی، مجمع عمومی عادی به طور فوق العاده وجود دارد ولی مجمع عمومی فوق العاده (با حد نصاب و اکثریت بیشتر) امری غیرقابل قبول به شمار می رود.</p>	<p>ماده ۸۳ - هر گونه تغییر در مواد اساسنامه یا در سرمایه شرکت یا انحلال شرکت قبل از موعد منحصراً در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده می باشد.</p>
<p>اصلاح صدر ماده ۹۵ لایحه قانونی به صورت ذیل:</p> <p>«سرمایه گذارانی که اقل یک دهم سهام شرکت را مالک باشند حق دارند که دعوت صاحبان سهام را برای تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره خواستار شوند و هیأت مدیره باید ...»</p>	<p>ماده ۹۵ - سرمایه گذارانی که اقل یک پنجم سهام شرکت را مالک باشند حق دارند که دعوت صاحبان سهام را برای تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره خواستار شوند و هیأت مدیره باید حداکثر تا بیست روز مجمع مورد درخواست را با رعایت تشریفات مقرر در دعوت کند در غیر این صورت درخواست کنندگان می توانند دعوت مجمع را از بازرسی یا بازرسان شرکت خواستار شوند و بازرسی یا بازرسان مکلف خواهند بود که با رعایت تشریفات مقرر مجمع مورد تقاضا را حداکثر تا ده روز دعوت نمایند وگرنه آن گونه صاحبان سهام حق خواهند داشت مستقیماً به دعوت مجمع اقدام کنند به شرط آنکه کلیه تشریفات راجع به دعوت مجمع را رعایت نموده و در آگهی دعوت به عدم اجابت درخواست خود توسط هیأت مدیره و بازرسان تصریح نمایند.</p>
<p>این قسمت ذیل ماده ۹۵ اضافه گردد:</p> <p>«چنانچه مالکان ۷۵٪ از کل سهام شرکت سهامی عام، درخواست درج موضوع یا موضوعاتی را در دستور جلسات مجامع داشته باشند، موضوع یا موضوعات مورد درخواست را به هیأت مدیره ارائه دهند تا در دستور جلسه اولین مجمع قرار گیرد.»</p>	
<p>ماده ۹۸ لایحه قانونی نیز به شکل ذیل مورد اصلاح قرار گیرد:</p> <p>«فاصله بین نشر دعوت نامه مجمع عمومی و تاریخ تشکیل آن حداقل ۲۱ روز تقویمی خواهد بود.»</p>	<p>ماده ۹۸ - فاصله بین نشر دعوت نامه مجمع عمومی و تاریخ تشکیل آن حداقل ده روز و حداکثر چهل روز خواهد بود.</p>

پیش نویس متن توافق شده	مواد لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷
افزودن تبصره ای در ماده ۱۰۷ لایحه قانونی در قالب ذیل: تبصره: «هیأت مدیره شرکت‌های سهامی عام باید شامل اعضای مستقل و غیر موظف باشد».	ماده ۱۰۷ - شرکت سهامی به وسیله هیأت مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده و کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند اداره خواهد شد. عده اعضای هیأت مدیره در شرکت‌های سهامی عمومی نباید از پنج نفر کمتر باشد.
الحاق تبصره به ماده ۱۲۴ به این صورت: تبصره ۲: «مدیر عامل شرکت سهامی عام نمی‌تواند در عین حال رییس هیأت مدیره همان شرکت باشد».	ماده ۱۲۴ - هیأت مدیره باید اقلأ یک نفر شخص حقیقی را به مدیریت عامل شرکت برگزیند و حدود اختیارات و مدت تصدی و حق الزحمه او را تعیین کند در صورتی که مدیر عامل عضو هیأت مدیره باشد دوره مدیریت عامل او از مدت عضویت او در هیأت مدیره بیشتر نخواهد بود. مدیر عامل شرکت نمی‌تواند در عین حال رییس هیأت مدیره همان شرکت باشد مگر با تصویب سه چهارم آراء حاضر در مجمع عمومی. تبصره - هیأت مدیره در هر موقع می‌تواند مدیر عامل را عزل نماید.
بعد از ماده ۱۲۹ لایحه قانونی، این بند اضافه گردد: «ارزش این معاملات در صورتی که معادل یا بیشتر از ۵ درصد کل سرمایه شرکت باشد، صرفاً پس از تصویب مجمع عمومی عادی در رابطه با مدیر ذی‌نفع اعتبار خواهد داشت»	ماده ۱۲۹ - اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت و همچنین مؤسسات و شرکت‌هایی که اعضای هیأت مدیره و یا مدیر عامل شرکت شریک یا عضو هیأت مدیره یا مدیر عامل آنها باشند نمی‌توانند بدون اجازه هیأت مدیره در معاملاتی که با شرکت یا به حساب شرکت می‌شود به طور مستقیم یا غیر مستقیم طرف معامله واقع و یا سهیم شوند و در صورت اجازه نیز هیأت مدیره مکلف است بازرسی شرکت را از معامله‌ای که اجازه آن داده شده بلافاصله مطلع نماید و گزارش آن را به اولین مجمع عمومی عادی صاحبان سهام بدهد و بازرسی نیز مکلف است ضمن گزارش خاصی حاوی جزئیات معامله نظر خود را درباره چنین معامله‌ای به همان مجمع تقدیم کند. عضو هیأت مدیره یا مدیر عامل ذی‌نفع در معامله در جلسه هیأت مدیره و نیز در مجمع عمومی عادی هنگام اخذ تصمیم نسبت به معامله مذکور در حق رأی نخواهد داشت.
الحاق تبصره‌ای به شرح زیر به ماده ۱۲۹ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷، تا سرمایه‌گذارانی که حداقل ۱۰ درصد از سهام شرکت را دارا هستند بتوانند پیش از اقامه دعوا نسبت به معامله یا اشخاص وابسته، اسناد معامله را مورد بررسی قرار دهند: «تبصره - مدیر عامل و هیأت‌مدیره شرکت موظفند بنا بر درخواست کتبی هر یک از سرمایه‌گذارانی که حداقل ۱۰ درصد از سهام شرکت را دارا هستند، نسبت به معاملات موضوع این ماده رونوشت یا تصویر اسناد معامله را در اختیار سرمایه‌گذاران متقاضی قرار دهند».	
بعد از بند دوم ماده ۱۳۰ لایحه قانونی، این بند اضافه شود: «مدیر یا مدیران ذی‌نفع از معامله با شرکت، صرف ناعادلانه بودن، وجود تعارض منافع یا تبعیض آمیز بودن معامله مسئول جبران هر گونه خسارت احتمالی از اقدام خود خواهند بود».	ماده ۱۳۰ - معاملات مذکور در ماده ۱۲۹ در هر حال ولو آنکه توسط مجمع عادی تصویب نشود در مقابل اشخاص ثالث معتبر است مگر در موارد تعدیس و تقلب که شخص ثالث در آن شرکت کرده باشد. در صورتی که بر اثر انجام معامله به شرکت خسارتی وارد آمده باشد جبران خسارت بر عهده هیأت مدیره و مدیر عامل یا مدیران ذی‌نفع و مدیرانی است که اجازه آن معامله را داده‌اند که همگی آنها متضامناً مسئول جبران خسارت وارده به شرکت می‌باشند.

پیش نویس متن توافق شده	مواد لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷
<p>در انتهای ماده ۱۳۰ لایحه قانونی (بعد از اعمال تغییرات فوق الذکر)، این بند اضافه شود:</p> <p>«در هر حال مدیر یا مدیران ذی نفع مکلف به استرداد سودی هستند که در اثر انجام معامله مذکور در ماده (۱۲۹) به دست آورده‌اند».</p>	
<p>اضافه کردن عبارت «یا جزای نقدی معادل پنج برابر زمانی که به شرکت وارد آورده است یا هر دو مجازات» قبل از عبارت «محکوم خواهند شد» در ابتدای ماده ۲۵۸ قانون اخیرالذکر، تا جریمه نقدی و همچنین مجازات حسن، علیه مدیر یا مدیران ذی نفع قابل اعمال باشد. لذا صدر ماده ۲۵۸ به این شکل بازنویسی گردد:</p> <p>«اشخاص زیر به حبس از یک سال تا سه سال یا جزای نقدی معادل زمانی که به شرکت وارد آورده است یا هر دو مجازات محکوم خواهند شد».</p>	<p>ماده ۲۵۸ - اشخاص زیر به حبس تأدیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهند شد:</p> <p>۱- رییس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که بدون صورت دارایی و ترازنامه یا به استناد صورت دارایی و ترازنامه مزور منافع موهومی را بین صاحبان سهام تقسیم کرده باشند.</p> <p>۲- رییس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که ترازنامه غیر واقع به منظور پنهان داشتن وضعیت واقعی شرکت به صاحبان سهام ارایه یا منتشر کرده باشند.</p> <p>۳- رییس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که اموال یا اعتبارات شرکت را برخلاف منافع شرکت برای مقاصد شخصی یا برای شرکت یا مؤسسه دیگری که خود به طور مستقیم یا غیرمستقیم در آن ذی نفع می باشند مورد استفاده قرار دهند.</p> <p>۴- رییس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت که با سوء نیت از اختیارات خود برخلاف منافع شرکت برای مقاصد شخصی یا به خاطر شرکت یا مؤسسه دیگری که خود به طور مستقیم یا غیر مستقیم در آن ذی نفع می باشند استفاده کنند.</p>
<p>ماده ۲۷۶ لایحه قانونی به شکل ذیل بازنویسی گردد:</p> <p>«شخص یا اشخاصی که مجموع سهام آنها حداقل یک دهم مجموع سهام شرکت باشد می توانند در صورت تخلف یا تقصیر رییس و اعضاء هیأت مدیره و یا مدیرعامل به نام و از طرف شرکت و به هزینه خود علیه رییس یا تمام یا بعضی از اعضاء هیأت مدیره و مدیرعامل اقامه دعوی نمایند و استرداد منافع حاصل از معامله و جبران کلیه خسارات وارده به شرکت را از آنها مطالبه کنند».</p>	<p>ماده ۲۷۶ - شخص یا اشخاصی که مجموع سهام آنها حداقل یک پنجم مجموع سهام شرکت باشد می توانند در صورت تخلف یا تقصیر رییس و اعضاء هیأت مدیره و یا مدیر عامل به نام و از طرف شرکت و به هزینه خود علیه رییس یا تمام یا بعضی از اعضاء هیأت مدیره و مدیرعامل اقامه دعوی نمایند و جبران کلیه خسارات وارده به شرکت را از آنها مطالبه کنند.</p> <p>در صورت محکومیت رییس یا هر یک از اعضاء هیأت مدیره یا مدیر عامل به جبران خسارات شرکت و پرداخت هزینه دادرسی حکم به نفع شرکت اجراء و هزینه‌ای که از طرف اقامه کننده دعوی پرداخت شده از مبلغ محکوم به وی مسترد خواهد شد. در صورت محکومست اقامه کنندگان دعوی پرداخت کلیه هزینه‌ها و خسارات به عهده آنان است.</p>
<p>با توجه به این که در حال حاضر لایحه قانونی ۱۳۴۷ در مورد سهامداری متقابل میان شرکتها حکمی ندارد و برای آن حدودی تعیین نکرده است، لذا بنا بر اباحه قانونی، این موضوع در نظام حقوقی ایران</p>	

پیش نویس متن توافق شده	مواد لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷
<p>به صورت نامحدود ممکن است. حال آنکه براساس معیارهای شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران خرد، سهامداری متقابل بین دو شرکت مستقل، می‌باید حداکثر محدود به میزان ۱۰ درصد مجموع کل سهام باشد. شایان ذکر است کسب تصویب چنین ماده قانونی به عملیاتی شدن و توسعه سهام خزانه در شرکت‌ها نیز کمک بسیاری خواهد کرد و مقرهای فرار از الزامات قانونی را خواهد بست. بنابراین پیشنهاد می‌گردد که ماده پیشنهادی ذیل نیز به لایحه حمایت از سرمایه‌گذاران خرد اضافه شود:</p> <p>«سهامداری متقابل میان دو شرکت، محدود به میزان ۱۰ درصد مجموع کل سهام دوطرفه این شرکت‌ها است.»</p>	

به تأیید

به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ

این قانون در جلسه مورخ

شورای نگهبان رسید.